

Klövårdsplan för Klövpeng

Jordbruksverkets ”Villkor för utökad klövhälsovård för mjölkkor” hittas på <http://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/stod/jordbrukarstod/djurvalfardsersattningar/utoka-dklovhalsovardformjolkkor/villkor.4.4dfd5d3a1526082877c711e3.html>

Ett av villkoren för klövpeng är att bonden upprättar en klövårsplan med certifierad klövvårdare eller rådgivare/veterinär. Planen ska uppdateras vid varje verkningstillfälle:

Steg I:

Planera senast i samband med första verkningen in verkningsdatum för perioden 1 januari till 31 december, vilka kor som ska verkas, när och av vem.

Klövverkningarna ska planeras så att det passar för både klövpengen, för kon och för klövvårdspersonalen. Man kan söka Klövpeng för antal kor utan att ange ID men för att vara giltig för ersättning är det viktigt att exakt samma individ, vid kontroll, har verkats 2 ggr.

Utgå från medelkoantalet, rekryteringsbehov och kalvningstid när verkningsdatum planeras. Till hjälp för att veta vilka kor som står i tur att verkas för att få rätt intervall kan man använda SOP-listor från Växa Sverige ”Min sida/klövhälsa statistik” och därunder SOP-lista, förutsatt att klövverkningen registreras i kodatabasen av klövvårdaren. Den slutliga sammanställningen av vilka kor som verkats enligt reglerna kan också göras med samma verktyg. Det är tillåtet att ha 20% fel i beräkningen med endast avdrag som följd.

Ett djur som slås ut efter 1 verkning på våren ger ingen ersättning och därför måste rekryteringsdjur för dessa utslagda djur hinna verkas 2 ggr med minst 4 mån mellanrum för att ge klövpeng. Detta är fullt möjligt för kvigor som sätts in under våren och sommaren men kvigor som sätts in måste vara minst 24 månader vid sista ansökningsdagen för att få vara med. Om utslagningen däremot görs på hösten kommer inte en kviga kunna räknas med om den inte var 24 månader vid sista ansökningsdagen eftersom den då inte räknas som ett vuxet djur formellt. Därför bör utslagsdjuret verkas 2 ggr innan det slås ut för att tillgodoräknas. Detta kan innebära att gården behöver ha mer än 1 besök av klövvårdare innan utslagsdjuren skickas för att hinna verkas 2 gånger. Växa Sverige har påpekat problemet med att kvigor måste vara 24 månader vid sista ansökningsdagen men har inte hittills lyckats få till någon förändring av denna regel.

Steg II:
Klövhälsorapport ska föras för varje klöv och djur.

Rapporten ska innehålla:

- djuridentitet
- produktionsplatsnummer
- namn på klövvårdare
- datum för klövverkning
- eventuella klövskador
- klövform
- eventuell behandling
- kons rörelsemönster och eventuell hälta

Det absolut enklaste för att registrera ovanstående är att använda Växa Sveriges elektroniska registrering där data går direkt in i kodatabasen och därefter kan användas vid redovisningen. De flesta professionella klövvårdarna registrerar elektroniskt. Att registrera enligt klövhälsorapport på papper eller elektroniskt är ett krav för certifierad klövvårdare.

Klövregistreringsprogrammet för att kunna rapportera in klövverkningarna går att installera på en PC, är gratis och går att ladda ner härifrån:

<http://clawhealthregistration.dk/SE/> Man behöver även få ett ID från Daniel Rådbo på Växa Sveriges Kundsupport daniel.radbo@vxa.se eller 010-471 06 10. För gårdar som inte är med i Kokontrollen så fungerar registreringen om gården är med i eller går med i Härstamningskontrollen till en mindre kostnad. Växa Sveriges klövhälsorapport på papper går att använda men hanteringen tar längre tid och kostar mer. För mer info se: www.vxa.se/klovpengen

Listan nedan kan användas till redovisning vilka djur som är verkade och kan användas vid tex kontroll heter **"Verkade djur"** och finns under Mina sidor och Klövhälsa statistik.

Besättning nr: 7455

Löpnr	Verknings-datum	Klöv-vårdare	Eksem	Röta	Blödn	Sår									
						VB	HB	VF	HF	Rörl	Form	Övr	Beh1	Beh2	
768	2015-07-21	348			/										
766	2015-01-27	348	/	X	X										
760	2015-07-21	348			/										
760	2015-04-08	348		X	/										
759	2015-07-21	348			/										
751	2015-11-17	348	/	/	X										
750	2015-04-08	348	/	X	X		X			X			B	S	
749	2015-11-17	348	/	/	X										
749	2015-07-21	348			X										
749	2015-04-08	348		/	/						/				
742	2015-07-21	348			/					/	A	H			

Steg III: Förebyggande åtgärder i Klövhälsoplanen

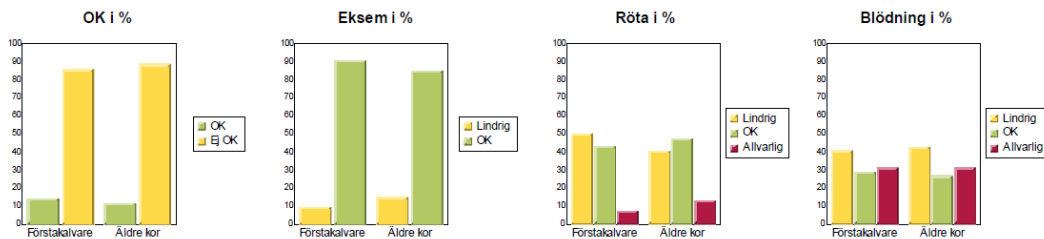
Information om klövhälsostatus tas fram från Växa Sverige "Min sida" och använd "Sök Besättning". Datum för klövverkningsstillfällena bör sättas så att minst 50% av korna inkluderas för att vara representativ.

Besättning nr: . . . . .
 Antal djur i bes vid första verkningstillfället i vald period: 70
 Verkningsdatum bes fr o m - t o m: 20150127-20151117
 Hela landet fr o m - t o m: 20140901-20150831

- Hela landet -	Antal reg	OK	Eksem	DD	Röta	Blödning	Sår
Förstakalvare	76458	49807 65,1%	4759 6,2%	3849 5,0%	8494 11,1%	13007 17,0%	2475 3,2%
Äldre kor	247582	139333 56,3%	17723 7,2%	9423 3,8%	47372 19,1%	44542 18,0%	13079 5,3%
Samtliga	324040	189140 58,4%	22482 6,9%	13272 4,1%	55866 17,2%	57549 17,8%	15554 4,8%

- Besättning -	Antal reg	OK	Eksem	DD	Röta	Blödning	Sår
Förstakalvare	42	6 14,3%	4 9,5%	0 0%	24 57,1%	30 71,4%	1 2,4%
Äldre kor	87	10 11,5%	13 14,9%	0 0%	46 52,9%	64 73,6%	8 9,2%
Samtliga	129	16 12,4%	17 13,2%	0 0%	70 54,3%	94 72,9%	9 7,0%

Klövhälsoplanen ska innehålla en **konkret åtgärdsplan** om klövhälsoproblemen överstiger följande procentsatser:

- **Över 5 procent sammanlagt för klövsulesår eller böld i vita linjen**
- **Över 5 procent digital dermatit**
- **Över 3 procent limax**
- Det ska framgå vilka åtgärder som ska genomföras, när dessa åtgärder ska vara utförda samt vem som ska utföra åtgärderna i planen.

Ovanstående är de klövsjukdomar som vanligen ger upphov till hälta. Om klövhälsan är god dvs mindre än dessa frekvenser behöver inga ytterligare åtgärder göras för att uppfylla villkoren för klöppeng.

Om det är höga frekvenser av **övriga skador** och anmärkningar finns det förstås möjlighet att planera åtgärder enligt nedan för att komma till rätta med problemen men det är inget krav för Klövpengen.

Planering för åtgärder vid problem som överstiger ovanstående frekvenser.

Skador kan delas in i 2 olika åtgärdsgrupper och åtgärderna varierar från omedelbara, kortsiktiga till mer långsiktiga.

- A. Fångrelaterade skador i själva klövkapseln vari ingår klövsulesår, sår/böld i vita linjen eller tån, dubbelsula, hålvägg, blödning i sula eller vita linjen och fångbrytning/kronisk fång.
- B. Infektiösa/hygienrelaterade skador längs kronrand, ballar och i klövspalten vari ingår lindrigt och allvarligt eksem (digital dermatit), vårta, limax och klövröta samt klövspaltsinflammation

Exempel på åtgärder för att komma till rätta med fångrelaterade klövproblem.

- i. **Klövård/verkning** är både en mer långsiktig förebyggande och en omedelbar kortsiktig åtgärd genom omedelbar korrekt behandling. Genom funktionell klövverkning kan korrekt klövvinkel, tålängd och symmetri förebygga utveckling av fångrelaterade skador. Genom att upptäcka och behandla tidiga förändringar kan allvarliga skador förebyggas. Verka den större klövhalvan (ytterklöven bak) och spara innerklöven bak om den är liten. Skåla ut en hålfot men spara innerväggarna. På så sätt kan klövsulsår och andra fångrelaterade klövsjukdomar förebyggas. Behandla omedelbart alla akuta skador och sätt på klots på den friska klövhalvan vid klövsulsår, sår/böld i vita linjen eller tån eller annan skada som kan relateras till enbart en klövhalva.
- ii. **Klövårdsrutiner** Om möjligt och framförallt i större besättningar verka vid sinläggning samt ca 2 månader efter kalvning och därutöver vid behov. Vitsen är att klövarna ska vara så korrekta som möjligt kring kalvningen eftersom det är då de flesta klövskador uppkommer och kan behandlas i tid. Håll kontroll på klövhälsan genom noggrann registrering av klövsjukdomar.
- iii. **Tillvänjning** av kvigor till liggbås om de ska kalva in i liggbåssystem för att de ska vara vana vid systemet och inte bli stående i liggbåsen. Om kvigor kommer från djupströbädd eller bete krävs många månaders tillvänjning om det ens räcker och då är det särskilt viktigt med gummimatta på gångarna. Ha gärna förstakalvare i en egen grupp eller gör en VIP avdelning så att konkurrens om foder, mjölkning och liggplats kor kan minimeras.
- iv. **Golvmiljö.** Bästa möjliga stå- och gåkomfort. Det innebär gummitäckta betonggolv där det är praktiskt möjligt. Prioritera att lägga in gummimatta i samlingsfålla, gångar till och från mjölkning samt ätplatser/fodergång. Ätbås med gummimatta ger både mjukt underlag att stå på och ett renare bås utan

gödsel. Vid problem med böld i vita linjen se till att ta bort 90° krökar eller lägg gummimatta på sådana ställen.

- v. **Liggplatsmiljö.** Bästa möjliga liggkomfort så att korna inte står i onödan. De ska ligga och idissla inte stå halvt inne i båsen, då är något fel. Se över båsmått och att nackbom är rätt monterad, att underlaget är mjukt och inte ger skavsår. Det ska finnas minst lika många liggplatser som det finns djur, dvs ingen överbeläggning.
- vi. **Utfodringsrutiner** ska ge tillräcklig ättid och minska konkurrens vid foderbordet. Vid fullfoderutfodring se till att strukturen inte blir för finmald för att aktivera våmmotoriken. Foderstatsförändringar bör undvikas för högmjolkare.
- vii. **Foderstat** ska formuleras för att håller igång våmmen, dvs tillräckligt med struktur för att tillfredsställa idisslingen.
- viii. **Avelsåtgärder** är mer långsiktiga: använd tjur med högt klövvavelsindex, lägg inte på kor som haft allvarliga klövhornskador som klövsulsår, böld/sår i vita linjen eller tån eller kronisk fång/fångbrytning

Exempel på åtgärder för att komma till rätta med hygienrelaterade klövproblem.

- ix. **Smittskydd** Den absolut viktigaste åtgärden för att minska risken för smittsamma klövsjukdomar är att hålla smittan dvs bakterierna borta. Det innebär i första hand att inte köpa in smittade djur eller att sprida smitta mellan olika avdelningar på gården. Har man DD i mjölkavdelningen är det viktigt att inte sprida smitta till ungdjur och sinkoavdelning. Genom att upptäcka och behandla sjukdomen så snart som möjligt kan man minska risken att sprida smitta.
- x. **Hygien** Bakterier finns i gödsel på redskap och på utrustning varför det är viktigt med god hygien vid klövvård och speciellt mellan gårdar men även här mellan avdelningar. Om besättning har kända smittproblem bör en sådan besättning besökas sist i veckan så utrustning och verkstol får torka upp ordentligt och desinficeras innan nästa besök. Om gården har egen utrustning och verkstol minskar risken för att smitta förs in eller ut från besättningen eller avdelningen.
- xi. **Klövvård** För smittsamma hygienrelaterade klövsjukdomar är tidig upptäckt och behandling den viktigaste förebyggande åtgärden. Själva verkningen har en mindre effekt genom att höja trakterna och rensa upp klövröta men är inte avgörande för eksemens utveckling. Tidig upptäckt av digital dermatit däremot minskar smittrycket och spridningen i besättningen. Även upptäckt av våra, limax och klövspaltsinflammation gör att dessa sjukdomar kan behandlas innan de ytterligare förvärras. Håll kontroll på klövhälsan genom noggrann registrering av klövsjukdomar.
- xii. **Klövvårdsrutiner** Om möjligt och framförallt i större besättningar verka vid sinläggning samt ca 2 månader efter kalvning och därutöver vid behov. Vitsen är att upptäcka klövsjukdomar så tidigt som möjligt eftersom smittsamma

klövsjukdomar vanligen uppkommer kring kalvningen och då kan upptäckas och behandlas i tid.

- xiii. **Golvhygien.** Bakterier finns i gödsel och gödsel som fastnar på klövar ökar fuktigheten och minskar motståndskraften mot bakterierna. Därför ska golv och gångar hållas så rena som möjligt från gödsel. Urin bör skiljas från gödseln så att ammoniakbildningen minskar. Med spaltgolv kan urin lättare separeras och klövarna blir torrare.
- xiv. **Liggplatsmiljö.** Bästa möjliga liggkomfort så att korna inte exponeras för och står i gödsel i onödan. De ska ligga och idissla inte stå halvt inne i båsen, då är något fel. Se över båsmått och att nackbom är rätt monterad, att underlaget är mjukt och inte ger skavsår. Det ska finnas minst lika många liggplatser som det finns djur, dvs ingen överbeläggning. Med ätbås får korna möjlighet att stå torr när de äter och därmed exponeras mindre för gödsel och smitta. Sörj för god ventilation så att fuktigheten hålls på en så låg nivå som möjligt.
- xv. **Tillvänjning** av kvigor till stallsystemet. Om kvigor ska kalva in i liggbåssystem ska de vara vana vid systemet och inte bli stående i liggbåsen. Ha gärna förstakalvare i en egen grupp eller gör en VIP avdelning så att konkurrens om foder, mjölkning och liggplats kor kan minimeras.
- xvi. **Foderstat** ska formuleras så att våmmen hålls igång, dvs tillräckligt med struktur för att tillfredsställa idisslingen. Om strukturen är dålig och näringen lättillgänglig kommer passagehastigheten att öka och gödseln bli lösare. Bakterierna lever av näringsämnen i gödseln och fukten och en lösare gödsel fastnar lättare på klövarna och ökar därför risken för smittsamma klövsjukdomar.
- xvii. **Fotbadning** kan vara ett nödvändigt komplement till ovanstående åtgärder. Tvättning av klövar kan göras genom dusch före, efter eller vid mjölkning beroende på mjölkningssystem. Bättre tvätteffekt kan uppnås med någon form av tvållösning. Olika applikationsformer för desinfektionsmedel antingen som spray eller genomgångsfotbad finns. Vidare får klövsjukdomsproblemets grad avgöra intensiteten på tvätt/desinfektion. Vid genomgångsfotbad måste badlösningen hållas acceptabelt ren för att inte motverka sitt syfte genom byte av lösning efter ca 150 passager.
- xviii. **Avelsåtgärder** är mer långsiktiga: använd tjur med högt klövavelsindex där också smittsamma klövsjukdomar ingår. Slå ut och lägg inte på kor som haft allvarliga problem med DD, limax och vårta.

Litteratur för mer detaljerade åtgärdsplaner:

Kosignaler	Växa Sverige	260:-
Klövsignaler	Hushållningssällskapet	339:-
Hoof care hand book	DeLaval	www.delaval.com
Nordisk klövatlas	Växa Sverige	www.vxa.se
Checklista	Klövårdsplan	www.vxa.se